

UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ Lietuvos nacionalinio registro nuostatai

I. Bendroji dalis

1. Lietuvos nacionalinis registras „Pasaulio atmintis“ (toliau – Registras) yra UNESCO Programos „Pasaulio atmintis“ inicijuotas nacionalinio dokumentinio paveldo, turinčio pasaulinės, regioninės ar nacionalinės reikšmės, registras.
2. Jame registruojami nacionalinio dokumentinio paveldo objektai (toliau – objektai), kurių įtraukimui į šį registrą pritaria Lietuvos nacionalinis komitetas „Pasaulio atmintis“ (toliau – Nacionalinis komitetas).
3. Šio registro sudarymą reglamentuoja UNESCO programa „Pasaulio atmintis“, šios programos Tarptautinio patariamojo komiteto įstatai ir kiti oficialūs dokumentai, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos, Nacionalinio komiteto nuostatai, bei šio Registro nuostatai (toliau – Registro nuostatai).
4. Registro nuostatai nustato Registro tikslus, objektų atrankos principus ir kriterijus, įtraukimo į Registrą tvarką.
5. Už Registro sudarymą, pildymą, palaikymą ir populiarinimą atsakingas Nacionalinis komitetas.
6. Nacionalinis komitetas metinėje ataskaitoje nurodo kokie dokumentinio paveldo objektai per atsiskaitomąjį laikotarpį buvo įtraukti į Registrą.

II. Registro sudarymo tikslai

7. Registro sudarymo tikslai:
  - 7.1. identifikuoti vertingiausius Lietuvos dokumentinio paveldo objektus, saugomus įvairiose organizacijose ir priklausančius fiziniams bei juridiniams asmenims;
  - 7.2. suregistruoti vertingiausius nacionalinio šalies dokumentinio paveldo objektus, turinčius pasaulinės, regioninės ir nacionalinės reikšmės;
  - 7.3. nustatyti ir teikti strateginę pagalbą dokumentinio paveldo išsaugojimo klausimais jų valdytojams ir savininkams;
  - 7.4. padėti užtikrinti universalią prieigą prie dokumentinio paveldo, skatinti dokumentinio paveldo pasiekiamumą;
  - 7.5. populiarinti dokumentinį šalies paveldą Lietuvoje ir užsienyje.

III. Teisinės prielaidos

8. Dokumentinio paveldo objekto įtraukimas į Registrą savaime nesukuria teisinių ar finansinių padarinių. Formaliai tai nedaro įtakos objekto (medžiagos) nuosavybės teisei, saugojimui ar naudojimui, taip pat nesukuria suvaržymų ar apribojimų įtrauktų į Registrą objektų savininkams, saugotojams ar valdytojams. Objekto įtraukimas į Registrą nesukuria jokių įsipareigojimų Nacionaliniam komitetui

finansuoti įtrauktų į Registrą objektų išsaugojimo, tvarkymo ar padarymo prieinamais/pasiekiamais išlaidas.

9. Registras yra tvarkomas „teisės taisyklės“ principu. Tai reiškia, kad yra nuosekliai laikomasi sutartinių įsipareigojimų, intelektinės nuosavybės teises reglamentuojančių įstatymų, susitarimų su rėmėjais, depozitoriais ir klientais, juos vykdant sąžiningai ir skaidriai.

IV. Atrankos principai ir kriterijai

10. Atrinkant dokumentinio paveldo objektus į Registrą vadovaujama pagrindiniais UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ tarptautinio registro kriterijais, atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos sąlygas ir situaciją. Dokumentinio paveldo objektais gali būti tekstiniai, grafiniai, audiovizualiniai ir virtualūs dokumentai.
11. Atrankos principas lyginamasis ir reliatyvus (santykinis). Ar įtraukti objektą į Registrą, sprendžiama pagal jo svarbą, lyginant jį su kitais dokumentinio paveldo objektais, jau įtrauktais ir siūlomais įtraukti į Registrą.
12. Nagrinėjant įtraukimo į Registrą klausimą, pirmiausia įvertinamas dokumento autentiškumas. Kopijos, dublikatai, klastotės, netikri dokumentai ar mistifikacijos į Registrą netraukiami.
13. Nominuojamas objektas turi būti pasaulinės, europinės ar nacionalinės reikšmės. Jis turi būti unikalus, jo praradimas gali nuskurdinti šalies paveldą.
14. Atrankos į Registrą kriterijai:
  - 14.1. Objekto sukūrimo **laikas**. Objekto amžius savaime nesuteikia jam ypatingos reikšmės. Į Registrą gali būti traukiami bet kurio laikotarpio dokumentai, atspindintys reikšmingas socialines ir kultūrinės permainas ir krizes. Objektas gali būti ir kaip naujo atradimas, ir kaip „pirmasis tarp panašių“;
  - 14.2. Objekto sukūrimo **vieta**. Sukūrimo vieta – pagrindinis dokumento reikšmės požymis. Į Registrą gali būti traukiami tokie dokumentai, kurie turi ypač svarbios informacijos apie vietovę, atlikusią reikšmingą vaidmenį pasaulio istorijoje ir kultūroje. Vietovė gali būti dariusi didelį poveikį įvykiams, apie kuriuos kalbama objekte. Jame gali būti aprašyta ar pavaizduota neišlikusi fizinė aplinka, miestai, institucijos.
  - 14.3. Kūrėjas – **asmuo ar asmenų grupė**. Socialinis kultūrinis kontekstas, kuriame buvo sukurtas objektas, gali parodyti esminius visuomenės elgesio, socialinės, industrinės, meno, politikos plėtros aspektus. Jame gali būti atspindėta dideli pokyčiai, pereinamųjų laikotarpių progreso ar regreso esmė, užfiksuota žymių asmenybių ar žmonių grupių įtaka.
  - 14.4. **Turinys**. Objekte gali atspindėti nepaprastas istorinis ar intelektinis įvykis gamtos, socialinių ir humanitarinių mokslų, politikos, ideologijos, sporto ir meno srityse.
  - 14.5. **Svarba lituanistikai**. Objektas gali rodyti esminius lietuvių kalbos, kultūros, visuomenės elgesio, religijų, meno, politikos plėtros aspektus ar Lietuvos socialinį, etninį ir visuomeninį kontekstą, kuriame objektas sukurtas. Objekte gali būti atspindėta lietuvių kalbos ir krašto istorija, pereinamųjų laikotarpių progreso ar regreso esmė, žymių asmenybių ar asmenų grupių įtaka.
  - 14.6. **Forma ir stilius**. Dokumentų paveldo objektas gali turėti išskirtinę estetinę, stilistinę ar lingvistinę reikšmę; gali būti tipinis ar pavyzdinis pagal pateikimo formą, būdą, jo laikmenos gali būti laikomos nykstančiomis ar išnykusiomis.
15. Ypatingas dėmesys atrinkant objektus į Registrą skiriamas **raretetams** (rečiau išlikusiems tam tikro laiko ir rūšies pavyzdžiams), objektų **vientisumui** (ar objektas išlikęs visas, ar jo dalis, ar jis pakito, apgadintas), **išlikimo grėsmei** (ar būtinas

budrumas jo saugumui garantuoti, net jeigu dokumentas yra saugioje vietoje), **nepakankamai informacijai.**

16. Turi būti aiškiai nurodyta teikiamų objektų apimtis. Į Registrą gali būti traukiamas atskiras dokumentas ir dokumentų kolekcija, pilnas archyvinis fondas ar fondas, turintis aiškias apimties ribas.

V. Paraiškos objektui registruoti teikimas ir vertinimas

17. Siūlyti įtraukti objektus į Registrą gali juridiniai ir fiziniai asmenys, dvi ar daugiau šalių, jeigu kolekcija yra išsklaidyta: saugoma keliose vietose ar priklauso keliems savininkams.
  18. Paraiškos teikėjai, atsižvelgdami į aukščiau išvardintus į kriterijus ir principus, turi parengti Nacionalinio komiteto patvirtintą Registro paraiškos formą (1 priedas).
  19. Apie paraiškos teikimo sąlygas ir terminus informuoja Nacionalinis komitetas raštu ir interneto svetainėje (www.unesco.lt).
  20. Nacionalinis komitetas paraiškas registruoja, raštu praneša teikėjui apie jos gavimą, tikrina turinį ir nustato, ar ji atitinka Nacionalinio komiteto patvirtintos formos reikalavimus. Jeigu gauta ne visa medžiaga, Nacionalinis komitetas kreipiasi į teikėją ir prašo pateikti trūkstamą medžiagą. Įtraukimo į Registrą procedūra nepradedama tol, kol negaunama visa reikalinga informacija.
  21. Gautą paraišką Nacionalinis komitetas perduoda ekspertams, kad įvertintų ir pateiktų rekomendacijas.
  22. Ekspertų grupė sudaroma iš kultūros, meno, istorijos, paveldo apsaugos sričių specialistų.
  23. Vertinant paraiškos objektą svarbu, kad jis atitiktų kuo daugiau atrankos kriterijų.
  24. Sprendimą įtraukti objektą į Registrą priima Nacionalinis komitetas posėdyje balsų dauguma remdamasis ekspertų išvadomis.
  25. Registras skelbiamas Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos interneto svetainėje (www.unesco.lt).
-

**UNESCO PROGRAMOS „PASAULIO ATMINTIS“
LIETUVOS NACIONALINIO REGISTRO**

PARAIŠKOS FORMA

---

1 TRUMPAS OBJEKTO PRISTATYMAS

Apibūdinkite dokumentinio paveldo kilmę (prigimtį), išskirtinumą ir svarbą

2 ŽINIOS APIE PARAIŠKOS PATEIKĖJĄ

2.1 Juridinio ar fizinio asmens pavadinimas (adresas, tel. ir fakso nr., e-paštas)

2.2 Kontaktinis asmuo

2.4 Kontaktinė informacija (adresas, tel. ir fakso nr., el. p.)

3 DOKUMENTINIO PAVELDO OBJEKTO IDENTIFIKACIJOS DUOMENYS

3.1 Objekto aprašas (signatūra, autorius, pavadinimas, kilmės vieta ir data, fiziniai duomenys, technika, papildoma informacija).

3.2 Trumpa anotacija. Aprašykite objektą

**4 PRAŠYMO ĮTRAUKTI PAGRINDIMAS/ ĮVERTINIMAS, REMIANTIS
PATEIKTAIS KRITERIJAI**

4.1 Autentiškumas (Ar tai originalas? Ar patikimai nustatytas jo identiškumas ir kilmė?)

4.2 Reikšmė Lietuvos ir pasaulio kultūrai

4.3 Kuriuos vertinimo kriterijus dokumentinio paveldo objektas atitinka:

- 1) laikas;
- 2) vieta;
- 3) asmuo ar asmenų grupė;
- 4) turinys;
- 5) svarba lituanistikai ir lituanikai;
- 6) forma ir stilius.

4.4 Pristatomo dokumentinio paveldo objekto retumas, vientisumas, išlikimui kylanti grėsmė; išsaugojimo planas (jei toks yra).

5 JURIDINĖ INFORMACIJA

5.1. Dokumentinio paveldo objekto savininkas (vardas, pavardė/pavadinimas, kontaktiniai duomenys)

5.2 Dokumentinio paveldo objekto saugotojas (vardas, pavardė/pavadinimas, kontaktiniai duomenys, jei saugotojas nėra savininkas)

5.3 Juridinis statusas:

- (a) nuosavybės teisė
- (b) prieinamumas, galimybė naudotis
- (c) autorinės teisės
- (d) įstaiga, atsakinga už administravimą
- (e) Kiti faktoriai

Paraišką teikia:

.....
(vardas ir pavardė/pavadinimas spausdintinėmis raidėmis)

.....
(Parašas)

.....
(Data)
